

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.304.2025.

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 10469 Pani Posłanki Anny Dąbrowskiej-Banaszek, w sprawie pułapki rentowej i możliwości jej likwidacji, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Celem świadczeń przyznawanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym, które nie mogą kontynuować pracy zarobkowej z przyczyn naturalnych (tj. po osiągnięciu wieku emerytalnego) lub w wyniku utraty zdolności do pracy spowodowanej stanem zdrowia. Przepisy ustawy, gwarantując prawo do świadczeń w przypadku wystąpienia zdarzeń uniemożliwiających lub utrudniających ubezpieczonemu kontynuowanie pracy zarobkowej, nie eliminują jednocześnie możliwości podejmowania przez emerytów i rencistów zatrudnienia. Prawo do swobodnie wybranej pracy zostało zagwarantowane m.in. w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz w art. 10 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem zabezpieczającym przed skutkami częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, spowodowanej naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W przypadku niezdolności do pracy z powodu stanu zdrowia, po spełnieniu warunków, do których należą m.in. określony staż ubezpieczeniowy oraz data powstania niezdolności do pracy, osobie ubezpieczonej przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy, mająca jej zapewnić środki finansowe, zastępujące niemożliwy do osiągnięcia dochód z pracy.

Niezdolną do pracy w rozumieniu przywołanej ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej w wyniku naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje jej odzyskania po przekwalifikowaniu. Tak precyzyjne sformułowanie wynika m.in. z potrzeby odróżnienia niezdolności do pracy (art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) od tzw. czasowej niezdolności do pracy, której stwierdzenie jest przesłanką do przyznania wynagrodzenia z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego (art. 92 Kodeksu pracy, art. 6-10 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa).

Renta socjalna jest formą pomocy finansowej państwa, skierowaną do osób, które w młodym wieku doznały naruszenia sprawności organizmu i tym samym, ze względu na całkowitą niezdolność do pracy, utraciły szansę na samodzielne zarobkowanie.

Polskie prawo nie wyklucza możliwości wypłacania renty osobie, która pracuje zarobkowo w celu poprawy swojej sytuacji materialnej. Aktywność zawodowa jest istotnym elementem rehabilitacji i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami. Zwiększenie udziału tej

grupy w rynku pracy obrazują wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Ich porównanie między 2007 a 2023 rokiem pokazuje stały i pozytywny trend: zauważalnie rośnie zarówno współczynnik aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, jak też wskaźnik zatrudnienia. W IV kw. 2007 r. współczynnik aktywności zawodowej w wieku produkcyjnym wynosił w obrębie tej grupy 23,8%, a wskaźnik zatrudnienia 20,2%. W III kw. 2024 r. współczynnik aktywności zawodowej wzrósł do 34,1%, zaś wskaźnik zatrudnienia do 32,8%. Maleje przy tym stopa bezrobocia osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym. W omawianym okresie odnotowano spadek jego poziomu z 15% (IV kw. 2007) do 3,7% (III kw. 2024).

Celem jaki stawia sobie Kierownictwo MRPiPS jest zabezpieczenie dalszego wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz spadku stopy bezrobocia w obrębie tej grupy. Wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami jest ważnym elementem kształtowania rynku pracy. Praca zawodowa dla przedstawicieli i przedstawicieli tej grupy jest nie tylko źródłem dochodów, ale też formą terapii i aktywizacji społecznej. Ze względu na fakt, że osoby z niepełnosprawnościami mogą napotykać liczne bariery uniemożliwiające im wejście na rynek pracy, pracownikom posiadającym orzeczenie o stopniu niepełnosprawności przysługują dodatkowe uprawnienia wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami Minister, poza rozwiązaniami systemowymi obowiązującymi na gruncie wspomnianej ustawy, koordynuje i wspiera wiele programów oraz inicjatyw realizowanych na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym. Należą do nich:

- Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ). Są to wyspecjalizowane podmioty zatrudniające osoby z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, umożliwiając im łączenie pracy z rehabilitacją zawodową i społeczną. Minister zapewnia finansowanie kosztów działalności ZAZ, co pozwala na tworzenie bezpiecznego środowiska pracy, dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz rozwijanie ich kompetencji zawodowych.
- Programy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), wśród których wymienić należy: „Aktywny samorząd”, zapewniający dofinansowanie m.in. do zakupu sprzętu komputerowego, szkoleń zawodowych, kursów prawa jazdy, a także wsparcie w uzyskaniu wykształcenia wyższego. Program ten wspiera niezależność i mobilność zawodową osób z niepełnosprawnościami; „Stabilne zatrudnienie” obejmuje kompleksowe wsparcie dla pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez dofinansowanie adaptacji stanowisk pracy, szkoleń oraz wynagrodzeń; „Praca-Integracja” będąca programem kierowanym do bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, oferującym wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia, w tym indywidualne doradztwo oraz pomoc trenera pracy.
- Dofinansowania do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami, realizowane za pośrednictwem PFRON, mające na celu obniżenie kosztów zatrudnienia dla pracodawców i zachęcenie ich do tworzenia miejsc pracy przyjaznych osobom z niepełnosprawnościami. Wysokość wsparcia uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności oraz rodzaju schorzenia.
- Wykorzystanie środków z Funduszy Europejskich, takich jak Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) i Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+), w celu finansowania: indywidualnych planów kariery i doradztwa zawodowego,

- szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje, płatnych staży zawodowych, działań integracyjnych i włączających osoby z niepełnosprawnością w rynek pracy.
- Rozwijanie instytucji wspierających aktywizację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami, takich jak: centra integracji społecznej, umożliwiające uczestnictwo w zajęciach reintegracyjnych przygotowujących do podjęcia pracy; warsztaty terapii zajęciowej, prowadzące działania rehabilitacyjne i szkoleniowe, umożliwiające osobom z niepełnosprawnościami rozwój umiejętności potrzebnych do samodzielnego funkcjonowania; centra wsparcia doradczego, które oferują specjalistyczne doradztwo zawodowe, psychologiczne i prawne, dostosowane do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością.
 - Wspieranie zatrudnienia wspomaganego, czyli modelu opartego na indywidualnej pracy trenera zatrudnienia z osobą z niepełnosprawnością i jej pracodawcą. Celem jest nie tylko znalezienie pracy, ale też długoterminowe utrzymanie zatrudnienia i rozwój zawodowy.
 - Promowanie elastycznych form zatrudnienia takich jak telepraca, praca zdalna, zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin, które mogą być szczególnie korzystne dla osób z ograniczoną mobilnością lub potrzebujących elastycznego harmonogramu pracy.
 - Programy regionalne i lokalne, realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z organizacjami pozarządowymi, które odpowiadają na potrzeby lokalnych społeczności osób z niepełnosprawnością.

Minister wspiera te inicjatywy poprzez konkursy dotacyjne i współpracę z organizacjami pozarządowymi. Wymienione działania mają charakter długofalowy i kompleksowy – obejmują zarówno przygotowanie do wejścia na rynek pracy, jak i wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że zgodnie z ustawą dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620) osoby pobierające rentę mogą zarejestrować się w urzędzie pracy właściwym ze względu na miejsce zamieszkania jako poszukujące pracy i korzystać na zasadach ogólnych z oferowanego tam w ramach różnych form pomocy wsparcia.

W kwestii zawieszania prawa i zmniejszania samych świadczeń należy pamiętać, iż w polskim ustawodawstwie przyjęto rozwiązanie kompromisowe, umożliwiające łączenie przychodów z pracy z prawem do pobierania świadczenia zarówno rentowego (renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy), jak i emerytalnego (tzw. wcześniejszej emerytury), wprowadzając w tym zakresie pewne ograniczenia. Osiąganie przychodów z pracy zarobkowej przez rencistę lub emeryta może zatem powodować zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty świadczenia. Zasada ta nie jest stosowana wobec emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny. W przypadku emerytur, które są wypłacane po osiągnięciu pełnego, ustawowego wieku emerytalnego uznaje się bowiem, że niedopuszczalne jest zawieszanie lub zmniejszanie emerytury, gdyż jest to świadczenie wysłużone i opłacone, a zatem należne w razie spełnienia ustawowych warunków wymaganych do jego nabycia, w związku z czym zarobkowanie przez emeryta nie może ograniczać wysokości jego emerytury. Zawieszanie lub zmniejszanie świadczeń dotyczy natomiast osób, które nie osiągnęły wieku ustawowego, gdyż w takim przypadku świadczenie emerytalno-rentowe ma bliższy lub dalszy związek z ryzykiem niezdolności do pracy, a nie z ryzykiem dożycia wieku emerytalnego.

Prawo do świadczeń emerytalno-rentowych ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 czerwca 2025 r. 11 651,00 zł). W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 czerwca 2025 r. 6 273,60 zł), nie wyższej jednak niż 130% tej kwoty (od 1 czerwca 2025 r. 11 651,00 zł), świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia, którą stanowi odpowiednio zwaloryzowana tzw. część socjalna emerytury lub renty (od 1 marca 2025 r. w przypadku emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy jest to 939,61 zł, a w przypadku renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy 704,75 zł).

Należy zwrócić uwagę, że limity zarobków powodujące ograniczenie wysokości lub zawieszenie wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych są stosunkowo wysokie i uaktualniane co kwartał wraz ze zmianą przeciętnego wynagrodzenia. Warto zwrócić uwagę, że według danych z czerwca 2025 r. próg zawieszenia świadczenia wynosi 620% minimalnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 365,5% przeciętnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś próg zmniejszenia świadczenia – odpowiednio 333,9% oraz 196,8%.

Organ rentowy dokonuje rozliczenia prawa do wypłaty świadczenia systemem miesięcznym albo rocznym, w zależności od tego, który z nich jest dla rencisty korzystniejszy. Przykładowo, osoba w czerwcu 2025 r. pobierająca rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości przeciętnej (3187,25 zł) i zarabiająca 11500 zł, przy rozliczeniu miesięcznym, otrzymałaby rentę zmniejszoną o 939,61 zł, co oznacza, że jej przychody za marzec wyniosłyby 13747,64 zł.

Obowiązujące od 1 stycznia 2022 r. przepisy w zakresie zmniejszenia i zawieszenia renty socjalnej w przypadku osiągnięcia przychodów są analogiczne jak w przypadku osób uprawnionych do renty z tytułu niezdolności do pracy czy też wcześniejszej emerytury.

Zniesienie limitów zawieszania i zmniejszania rent z tytułu niezdolności do pracy i rent socjalnych spowodowałoby szacunkowy roczny wzrost wydatków wynoszący 155,5 mln zł (po stronie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ewentualnej dotacji z budżetu państwa, która uzupełnia jego deficyt – 112,9 mln zł, a po stronie Funduszu Solidarnościowego oraz budżetu państwa, z którego finansowana jest renta socjalna – 42,6 mln zł) przy założeniu utrzymania się poziomu liczby świadczeń zmniejszonych lub zawieszonych z lat 2023-2024.

Ocena celowości dalszego obowiązywania progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia zależy od możliwości realizowania tą drogą celów, którym zniesienie tego rozwiązania ma służyć (zwiększenie skali aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością), spójności zmian w tym zakresie z zasadami konstrukcyjnymi prawa zabezpieczenia społecznego (konieczność pogodzenia zniesienia progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia z funkcją świadczeń z tytułu niezdolności do pracy), kosztów takich zmian (155 mln zł) oraz ich możliwych następstw, a także ocen formułowanych według kryteriów sprawiedliwościowych zarówno przez osoby uprawnione do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy, jak i pozostałych ubezpieczonych i świadczeniobiorców.

Ze wskazanych powodów w Ministerstwie Rodziny Pracy i Polityki Społecznej prowadzone są obecnie analizy prawne, ekonomiczne i społeczne, dotyczące oceny celowości dalszego obowiązywania progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia w odniesieniu do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy oraz możliwych konsekwencji zniesienia tych konstrukcji. Przedstawione zagadnienia należy traktować w sposób szczególny, wyznaczony ich społeczną wagą. Wskazać przy tym należy, że z powodu kosztów projektowanych zmian niezbędne w tej sprawie będzie również uzyskanie pozytywnego stanowiska Ministra Finansów i Gospodarki. Z tych powodów 30 maja br. zwróciłem się do Ministra Finansów i Gospodarki z prośbą o ocenę celowości zniesienia progów oraz możliwości zwiększenia dotacji budżetu państwa do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku ze zwiększeniem wydatków wskutek wdrożenia tych rozwiązań. W odpowiedzi Minister Finansów i Gospodarki podniósł szereg okoliczności, które przekładają się na potrzebę szczegółowego zbadania celowości zmian w zakresie progów zawieszenia i zmniejszenia świadczeń emerytalno-rentowych. Sprawa ta będzie przedmiotem dalszego dialogu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z Ministrem Finansów i Gospodarki.

Odnosząc się do poruszonej w interpelacji kwestii konsultacji społecznych z organizacjami reprezentującymi osoby z niepełnosprawnością, pragnę również zapewnić, że każdy przygotowywany w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekt aktu prawnego, podlega konsultacjom społecznym, uzgodnieniom i opiniowaniu, zgodnie z regułami wyznaczonymi przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego. W procesach tych często i intensywnie biorą udział organizacje reprezentujące osoby z niepełnosprawnością.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/